

אגרת הרמב"ן

שמע בני מוסר אביך, ואל תטש תורת אמה: תתנהג תמיד לדבר כל דבריך בנחת, לכל אדם ובכל עת, ובזה תנצל מן הכעס, שהיא מדה רעה להחטיא בני אדם. וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה, "כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו", שנאמר: הסר כעס מלבה, והעבר רעה מבשרך, ואין רעה אלא גהנם, שנאמר: "וגם רשע ליום רעה".

וכאשר תנצל מן הכעס, תעלה על לבך מדת הענוה שהיא מדה טובה מכל המדות טובות, שנאמר: עקב ענוה יראת ה'. ובעבור הענוה, תעלה על לבך מדת היראה, כי תתן אל לבך תמיד: מאין באת, ולאן אתה הולך, ושאתה רמה ותולעה בחייה, ואף כי במותך, ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון, לפני מלך הכבוד, שנאמר: הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך, אף כי לבות בני אדם, ונאמר: הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם ה'. וכאשר תחשוב את כל אלה, תירא מבוראך ותשמר מן החטא, ובמדות האלה תהיה שמח בחלקך.

וכאשר תתנהג במדת הענוה להתבושש מכל אדם ולהתפחד ממנו [-מהשם יתברך] ומן החטא, אז תשרה עליך רוח השכינה, וזיו כבודה, וחי עולם הבא. ועתה בני דע וראה, כי המתגאה בלבו על הבריות, מורד הוא במלכות שמים, כי מתפאר הוא בלבוש מלכות שמים, שנאמר השם מלך גאות לבש וגו'. ובמה יתגאה לב האדם? אם בעשר, ה' מוריש ומעשיר, ואם בכבוד, הלא לאלהים הוא, שנאמר: והעשר והכבוד מלפניך, ואיך מתפאר בכבוד קונו? ואם מתפאר בחכמה – "מסיר שפה לנאמנים, וטעם זקנים יקח": נמצא הכל שנה לפני המקום ברוך הוא, כי באפו משפיל גאים, וברצונו מגביה שפלים, לכן השפיל עצמך וינשאך המקום.

על כן אפרש לך איך תתנהג במדת הענוה ללכת בה תמיד: כל דבריך יהיו בנחת, וראשך כפוף, ועיניך יביטו למטה לארץ ולבה למעלה, ואל תביט בפני אדם בדברך עמו, וכל אדם יהיה גדול ממך בעיניך, ואם חכם או עשיר הוא – עליך לכבדו, ואם רש הוא, ואתה עשיר או חכם ממנו – חשב בלבך כי אתה חיב ממנו והוא זכאי ממך, שאם הוא חוטא הוא שוגג ואתה מזיד.

בכל דבריך ומעשיך ומחשבותיך ובכל עת, חשב בלבך כאלו אתה עומד לפני הקדוש ברוך הוא, ושכינתו עליך, כי כבודו מלא העולם. ודבריך יהיו באימה וביראה כעבד לפני רבו, ותתבייש מכל אדם, ואם יקראך איש, אל תענהו בקול רם, רק בנחת כעומד לפני רבו.

והיו זהיר לקרות בתורה תמיד אשר תוכל לקימה. וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקימו, ותפשפש במעשיך בבקר ובערב, ובזה יהיו כל ימיה בתשובה. והסר כל דברי העולם מלבה בעת התפלה, והכן לבך לפני המקום ברוך הוא, וטהר רעיוניך, וחשב הדבור קדם שתוציאנו מפיך, וכן תעשה כל ימי חיי הבלה בכל דבר ודבר ולא תחטא, ובזה יהיו דבריך ומעשיך ומחשבותיך ישרים, ותפלתך תהיה זכה וברה ונקיה ומכוננת ומקבלת לפני המקום ברוך הוא, שנאמר: תכין לבם תקשיב אזנך.

תקרא האגרת הזאת פעם אחת בשבוע ולא תפחות, לקימה וללכת בה תמיד אחר השם יתברך, למען תצליח בכל דרכיך ותזכה לעולם הבא הצפון לצדיקים, ובכל יום שתקראנה יענוה מן השמים כאשר יעלה על לבך לשאול עד עולם אמן סלה.